

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди Сөвединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 191 (9873) | 1975 чылдың август 15, пятница | 1925 чылда үнелээрлигинен. | Өртөө 2 көп.

ЧЕР КЫРЫНГА ТАЙБЫН ДЭЭШ

Бистин чуртувустун ажылчы чоннары митингилерге болгаш хуралдарга Хельсинкиге болгаш Чөвүлел хуралдын чедишикинниң түннелерин, «Европага айым чок чорук болгаш кат ажылдакчыга талазы-биле Чөвүлел хуралдын түннелеринин дугайында» документини чугаалажып болгаш ону чагымс үн-биле дөңсүп турган. Совет Эвдэлинин Коммунисттик партиясынын элчи болгаш бистиниң Ленинниң подполковниги СЭКП-нин XXIV съездинин шитпирлиги, аңаа түдүк азыраак Тайбынын программасын амдыралга чедишикинниң боттандыр талазы-биле оон Гев Комитетинин могаж-шылга чок ажыл-чор-шудуларга шитпирлиг дөңсүмүчү база катал аялеткерлер.

Москвада Күрүенниң 2-ги подшпирик заводунун шифершиги, Ала-чуртун дайынчыниң киржикчиси А. И. Китаева коллективтин митингизинин Чөвүлел хуралдын үр-түннелдиг түннелери бистин планетависка тайбын болгаш айымак чок чорук кыгга-ла үнесиг болду ол бүгү кижилерин, бистин планетавискин бүгү муңгунун эрге-ажыктарына дүжүртүр деп чугаалаан. Чөвүлел

хуралдын ажылдап кылган чуралар улустар аразында намыралга болгаш кады ажылдакчыларга орукту ажыктап, кижиге бүрүк келер үеже бүзүрдиги-биле көрүп болур сагыш-човашкын-биле долгунан деп чугаалаан.

Чай кижилер митингилер Литва ССР-нин илбирс-дизиде Ленин аттыг саналга маңгаларынын заводунга, Келай-айскынын химия комбинатына, Ионинскынын колхозтар аразынын тузут советизацияны өскө-дээ бүзүрдиге чедиринге болгалаан. Литванын ажылчы чоннары тоску беш чылдың оналдыраларын чедишикинниң доозар, СЭКП-нин XXV съездинин төлөптугү үткүрү деп бижик шитпирлиг чогууш аялеткерлер.

Хельсинкиге болгаш Чөвүлел хуралдын шитпирлеринге тайбын күш-ажыл кылдып, дээр-тагы хүчте бүзүрдиге көрүп совет кижиге бүзүрдиге күчтөп аялеткерлер деп. Чытаа облазынын СЭКП XXII съездинин аттыг колхозтан Маалыра-не А. Д. Мирозовичин болдыр мидиг. Оон түннелдиге деле-«Йини түшкүтүрүт чорукчуң чавдырлыктын чедип алдың гая Ленинниң элчиге шитпирлик чыгыштып чокка боттандырган» дээш, Тайбынын программасын куусеткени дээш СЭКП ТК-ның Политбюрозына, бистин партиявыстын ТК-

зымда Чидиге секретары ми Л. И. Брежневке чуреткин намыралга четтиргенин ол иялеткен.

Ульяновскынын прибор тудуручу заводунун слесари В. А. Плавский митингге чыгыларнын тайбынын терезе улам илай бижылаарына төлөптугү салышкынын шалтычы күш-ажыл-биле киреринге кыйгыган. Беш чылдын оналдыры мен үш чыл чедип ай шитпире күсеткен мес. Сент-Петербург, 10-га чедип бо чылдын плазмин доозары, а XXV съездинин ажыттарында чедип 1976 чылдын бештайгы чартык чылдын оналдыры күсеткенин күдүмдиг деп ол чугаалаан. Ону өскө-дээ дөңсүткөн.

СЭКП-нин XXV съездинин алдар болгаштын шалтычы элчиге Чамескиталин Калинин коллективтин эртинин түдүк Чыл эгезинде бую оналдыра немешти чус-чус муң рубльдин металлдын болгаш өскө-дээ продукциянын бүдүрүп үнүрүп.

Беш чылдын эгезинде бээр Лебелдиск дууганын коллектив плавиль аңжар 600 муң тонна биюге кластын оулазын казып тыпкан. Беш чылдын оналдырын ССР Конституциянын хүтүткө чедер доозар деп шитпирлээш.

(СЭТА-ның көрр.).

КӨДЭЭНИНГ КУЛЬТУРА ХАНДЫРЫЛGAZY

Тоску беш чылдың доозукчу чылының хайнымшкынын ажыл-ижи кайда-даа калбарган. Көдээ ишчилер шитпирин малынга чөм-суурун белеткеп, бо чылдың дүжүдүн ажаап алырынга белеткенип турарлар. Малды ойттуг-көктүг чайлактарга семирттир, ону кедир кыштан хүр ажыраарына белеткээр дээш малчынарның ажыл-ижи чымыштыг.

Көдээниң ажы-ишчилеринин культура, амдырал хандырылганын экижидер хемчеглер доктаамал алдынып турар болгаш ол дээш сагыш салышкын кайда-даа улуг. Малчын-даа, тараажы-даа, черле мычаш кижиге бүрүзү ажылдан дашкаар хостуг үешактарында солун-сеткүүдү помчуп, чаа чүүлдерин билип ап, билиг-мергезилин бедидиксээр. Ынчангаш ырак-узак оदारларда, тураларда малчынарның база бир күзүңгү алаачыны — почтаны. Почтачыларның өй-шаанда келирин каяа-даа четтикпей манаар. Солун-сеткүү чедирилгези, көжер библиотека дээш ышкаш чүүлдер көдээ ишчилеринин культура хандырылганын база бир хевир. Чер-черде партия организациялары бо херекти чогуур кичээлгеге алыр.

Көдээ чонунд амдырал культураның бедидери—бисте өң чугула айтырылганын бирээш. Культура амдырал, чурттаарына херекти чүүлдер-биле, ылангыч хоорай, суурлардан ыракта турар малчынарның хандыры саныг организацияларынын хүдээлгези. Чамдык таварыларга калбак херегледик барааннары-биле бестин малчынар хандырытынмай баар таварыларга база тургулаар. Малчынар ортузунга доктаамал чоруп турар автолуктар культураның барааннарын база садыгларынче сагыш салыр ужураар.

Бистин республиканың ажылчы чоннарынның культура хандырылганын организастаар херекте чер-черде культураның бедидери, республиканың хөгжүм-шин театры, филармония дээш өскө-даа белүктөр киржин турар. Солун концерт, көргүзү дээш артистерге өөрүп четтиргенин иялеткен чагаалар бистин редакцияга бо-ла келгилээр. Ынчалза-даа чамдык суурларга оюн-көргүзүг ховар болгулаарын база айтыр турар.

Малчынарның, тараажыларның өң-не күзүңгү, үрүлүчү келир алаачылары чер-черде агитация-уран чүүү бригадалары болу берген. Көдээниң бот-лы-ынгыр артистери сизинчилерге, малчынарга бо-ла аалдап барып турар. Комплекстин бригадаларын составында чүгө концертчилер эвес, харин лектор, эмчи, амдырал хандырылга ажылдакчылары база чоруп турар. Барыны-Хемчиктин «Мажалык» агиткультбригады чокта чаа республиканың дыка хөй районнарын кезээш барган. Каа-Хемде «Романтиктер», Тес-Хемде «Калдак-Хамар» дээш өскө-даа агиткультбригадаларын үнүшкүннери амгы хүнерде үрүлүчүлөшкөөш.

Чонунд культураның дыштанылганын кол-ла төвү клубтар, культураның бажынарны болуру билдингир. Аңаа солун кежээлер, диспуттар, ужуражышыкынар, концерттер хөйү-биле эрттир турар. Күш-ажылдың хоочунарын, өрес-кежээ мурнакчыларын алдаржыдып мактаан солун хемчеглер Каа-Хем районунун культураны одагаларына эртин турган. Оларнын дуржулгазын тардып непередир чугула.

Совет амдыралдын чаа суурларын болгаш чаңчыларын тардып непередир талазы-биле солун хемчеглерни чамдык районнарда практикалар турары мактанчыг. Бо талазы-биле Эрзининг культураның бедидери дуржулганы боттарында мөөңөп турар. Ону чер-черге непередирин чедиң алыр.

Нинтинин малынга сизин белеткелени калбак фронт-биле чорутушаан, доозукчу чылдың дүжүдүн ажаарына чедир эвээш үе арткан. Культура ажылдакчыларының чугула сорулгазы болза чаагай үлө-херекти бүдүреринге тараажыларга боттуг дузаны көргүзери болур. Хову тураларын, өскө агитацияны таарыштыр дерининге клуб, библиотека ажылдакчылары улуг рольду ойнар апаар.

Республиканың көдээ ишчилеринин культураны хандырылганын доктаамал экижидип чорударының кол үндезин материалдык базада. Бо хүнерде хөй-хөй клубтарын, культураның бажынарнын септелгезин чорудуп турар. Септелгени доозуп алганнар шак-үе талазы-биле ойнааны чугаажок. Чамдык черлерде культураның бажынарнын кышка белеткээри шүшпөн чоруп турар. Чижээлээрге, Кызыл районун «Тинделге» совхозта Культура бажынын чогуур септелгезин чорударын совхоз дирекциязы үр үеде сонгаарладып, чылазып келген.

Культура одаа чонунд дыштанылганын төвү болганда ол көрүштүг, чараш кылдыр дериттинген, иштики херекселдер таарымчалыг болуру чугула. Чеже-даа будуп, дозулап кагза, дерилге-шимседе, олуттар дээш өскө-даа чүүлдер эрги, көрүш чок азы чедишпес болза клубка кым-даа ижикпес. Эрзинин «Мөрөн» колхозта Культура бажынында байдал шак-ла ындыг. Ону элип алыры дээш колхозтун удурткучулары, Культура бажыныннын харысалгалыг ажылдакчылары күженишкенин салыр ужураар.

Чымышты ишти кижилери күш-ажылды ажыктыг дыштанылга-биле шын холбап, үешакты чөп ажыглазын дээш бүгү-ле аргаларын ажыгларын культураның ажылдакчыларының хүндүлүг хүдээлгези.

МАЛ ЧЕМИНИНГ БЕЛЕТКЕЛИНГЕ ШЫНАРНЫ БЕДИДЕР, ТЕХНИКАНЫ БҮРҮН АЖЫГЛААР

КУШ-АЖЫЛЧЫ ТИИЛЕЛГЕ-БИЛЕ!

СЭКП обкому, Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүлели «Торгалыг» совхозтун мал чөми белеткээр бригаданын бригадир Маадыр-оол Санаага болгаш ол бригаданын партия бөлүңүн организакчы Маадыр Серенбилге малдын бөдүүн чөмин белеткээр талазы-биле социалистик хүдээлгезин чедишикинниң куусеткени-биле холбаштыр бригданын коллективинге чуреткин ханындыан байыр чедирген телеграмманы чоруткан. Чедиң алдыган ол чедишикиннер болза мал чөминин белеткелчилеринин кызыкмак ажылынын, социалистик чарыштын дээштинин, партия, профэвидел болгаш комсомол

КУШ-АЖЫЛЧЫ АЛДАРЫНЫН ТУГУ

«ШЫН» СОЛУННУН КУШ-АЖЫЛЧЫ АЛДАР ТУГУН бөгүн Кызыл районун «Шамбалыг» совхозунун (директору С. Д. Седен-оол, партком секретары Д. Б. Кол) сизинчилерниң күш-ажылчы чедишикинине алдар болдуруп көдүргөн.

Совхозтун ажыл-ишчилери 590 тонна мал чөмин белеткеп ап, планын куусеткен. Олар ол-ла темпизин бошкатпай, келир кышка укур 1200 тонна сизини белеткен алар сорулгалыг ажылдап турар.

Мал чөмин белеткелениң шалыпчыларына денжениңер!

ПЛАН КУУСЕТТИНЕР ТУК - ТИИЛЕКЧИЛЕРДЕ

Доозукчу чылаа Өвөр районунун ажыл-агыйларын иштинин малынга 6815 тонна сизин белеткээр. Ону күсеткен дээш районунд ажыл-ишчилери мал чөминин белеткелениң бир зилни киргенер. Районда 2673 тонна мал чөмин кыска куусада белеткээр. А эртеңи чылдын ол-ла үезинде 1550 тонна сизин сараттап турган. Мыа бо чижек ажыл-агыйларын сизин белеткелени организастаар чорудуп, сизинчилер ортузунга масса-иниңиктиг ажылдап улам калбартаарын херектөөп турар.

Мал чөминин белеткелен «Торгалыг» совхозта шалыктын. Ол ажыл-агый 1764 тонна мал чөмин белеткел, планын 62,7 хуу куусеткен. Ийтин оң хоноктуг түннел-биле ол совхоз ажыл-агыйлар аразында калбарган социалистик чарышка тийлешки болуп, партия райкомунун болгаш райкүсөөткөмүң шилчирин Кызыл туугу чаалап алган.

Совхозта Санаа Маадыр-оолга удурткан механизаастаатынган эвөө 1100 тонна сизин белеткээр планын 1764 тонна

кылдыр куусеткен. Аңаа өскө ам-да 250 тонна сизиниң керени эвөө хүдээлген. Эвөөндө трактористер Меген Сүтөгжик, Сагды Байыр, Серенбил Маадыржап эки ажылдап, хүрүлүгү ажыг кууседи турар.

Бо чымын сизин кызылдези «Кызыл туук» колхозтун ажыл-ишчилери багаш эвөө эгезден. Колхозтун сизинчилер ам 660 тонна сизини сараттап турган. Мал чөминин белеткелени улам шапкычтар талазы-биле колхозтун удурткучулары боттуг хемчеглерин ап турар.

Сизин кезилдези районода 300 ажыг кижиге киржин турар. Район төвүнүң албан организакчы черлеринде аңаа 50 кижиге кемечир. Барык-ла 140 ажыг хол калдыры-биле сизин кезип ажылдаар. Район төвүнүң чурттакчылары ажыл-агыйларга 180 тонна сизини белеткел бээр. Бүгү күштү моонел турган, районунд ажыл-ишчилери мал чөмин белеткээринин планын кууселип шыдаар.

К. САРЫГЛАР,
райкүсөөккомунд көдээ ажыл-агый эргелелинч наалыгы.

БИР ДУГААР БОЛГАННАР

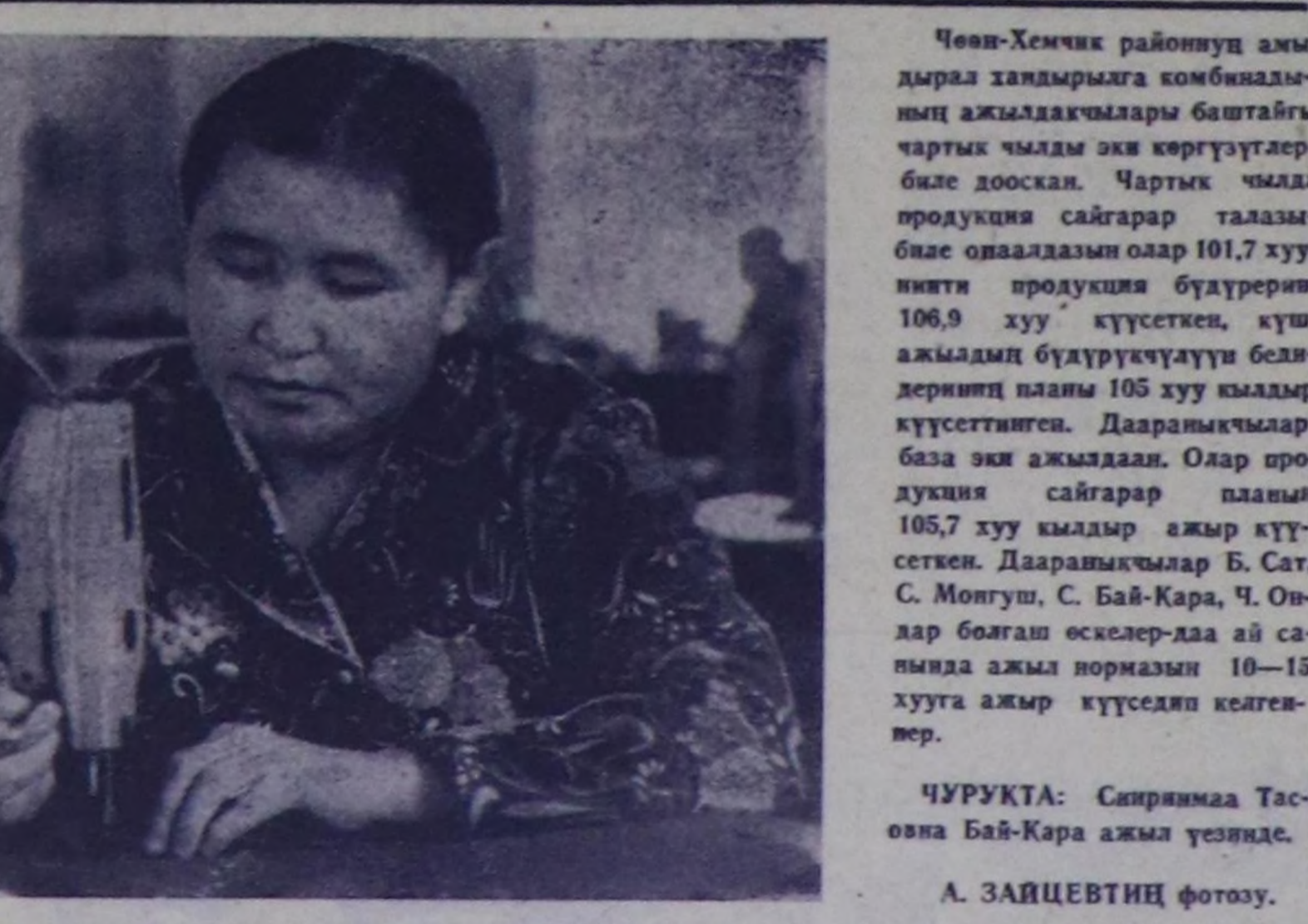
Каа-Хем, Кызыл болгаш Току районнарын хойжылар беш чылдың доозукчу чымында дүк садарынын уузу ажыл-агый планын республикада бир дугаар куусеткен. Каа-Хем районун ажыл-агыйлары белеткел черлеринге 2 муң ажыг центнер, Кызыл районуну — 2 муң хире болгаш Току район — 148 центнер дүктү киргизгенер.

(БИСТИН КӨРР.).

Дувүренчиг медээ

Бо чымын Барыны-Хемчик районна витаминизин сизин далганы белеткээр «АВМ-0,4» деп агрегатты эвекелген. Ону «Барлык» совхозтун төп бригаданын чыныга тургузарын планнап көргөн. Малга хоолдулук чөм белеткээр күчүлүг агрегатты белеткел, тургузары-биле ол совхоз Чаалаанын «Сельхозтехника» каттыжымшкынында туду-мөв-

АЖЫГЛАЛ ЧОК АГРЕГАТ

ага катган чөрүг баргылаан. Шагда-ла ажылдап, амын көөр ужуруг бо күчүлүг агрегат ажылдап чок алаа бараан чаагай апарган турар. Хары-лаа оон чымында, ажык көзектер чер быдаргай, үрелиң, чидип турар.

Ону бөгөннөп каан черге эки бижигилеп, тургузар ужураар. А бөгөннөпкенин шыдаары ба-

Чөө-Хемчик районунд амдырал хандырылга комбинатынң ажылдакчылары баштайгы чартык чылды эки көргүзүлгелер-биле дооскан. Чартык чылда продукция сайгарар талазы-биле оналдыры олар 101,7 хуу, нинти продукция бүдүрерин 106,9 хуу куусеткен, күш-ажылдык бүдүрүчүлүүн бедидерининг планы 105 хуу кылдыр куусеттинген. Даарыкчылар база эки ажылдаан. Олар продукция сайгарар планын 105,7 хуу кылдыр ажыг куусеткен. Даарыкчылар Б. Сат, С. Монгуш, С. Бай-Кара, Ч. Ондар болган өскө-дээ ай санында ажыл нормазын 10—15 хууга ажыг күседип келгенер.

ЧУРУКТА: Сипримдаа Тасовна Бай-Кара ажыл үезинде.

А. ЗАЙЦЕВИЧ фотоу.

Чөө-Хемчик районунд амдырал хандырылга комбинатынң чартык чылды эки көргүзүлгелер-биле дооскан. Чартык чылда продукция сайгарар талазы-биле оналдыры олар 101,7 хуу, нинти продукция бүдүрерин 106,9 хуу куусеткен, күш-ажылдык бүдүрүчүлүүн бедидерининг планы 105 хуу кылдыр куусеттинген. Даарыкчылар база эки ажылдаан. Олар продукция сайгарар планын 105,7 хуу кылдыр ажыг куусеткен. Даарыкчылар Б. Сат, С. Монгуш, С. Бай-Кара, Ч. Ондар болган өскө-дээ ай санында ажыл нормазын 10—15 хууга ажыг күседип келгенер.

Чөдээ ажыл-агыйга үр чылдарда үр-түннелдиге ажылдааны дээш база төртүтүгүңден бээр 60 харлааны-биле холбаштыр Тес-Хем районун «Тес-Хем» совхозунун хойжыу Александр Дарыгочев Монгалбинин Тыва АССР-нин Дээди Сөвединин Президиумунун Хүндүлө бижиги-биле шайлаар.

Тыва АССР-нин Дээди Сөвединин Президиумунун Даргазы Б. ДОЛЧАНМАА.

Тыва АССР-нин Дээди Сөвединин Президиумунун Секретары С. КРАСНЫЙ.

Кызыл хоорай, 1975 чылдың август 14.

ССРЭ-НИНГ ТУДУГ МАТЕРИАЛДАРЫНЫН УЛЕТПУРУНУН МИНИСТЕРСТВОЗУНУН, БУДУРУЛГЕ БОЛГАШ ОРГАНИЗАЦИЯ ЧЕРЛЕРИНИН БУДУРУЛГЕ УЧАСТОКАРЫНЫН МАСТЕРЛЕРИН ССРЭ-НИН ОРДЕННЕРИ БОЛГАШ МЕДАЛЬДАРЫ-БИЛЕ ШАННААР ДУГАЙЫНДА ССРЭ-НИН ДЭЭДИ СӨВЕДИНИН ПРЕЗИДИУМУНУН Ч А Р Л Ы

Планыг даалгаларын болгаш социалистик хүдээлгелерин куусеткениң өң-не бедик көргүзүлгелер чедиң алганы дээш шайнаары болза:

ТЫВА АССР-ДЕН
«Хүндүлөдүн Демээ» орден-биле
Александр Павлович Мильченко — Тываның даг-дүтү артылар «Тыва даг-дүтү» комбинаттын мастери.

ССРЭ-НИНГ Дээди Сөвединин Президиумунун Даргазы Н. ПОДГОРНЫЙ.

ССРЭ-НИНГ Дээди Сөвединин Президиумунун Секретары М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль 1975 чылдың августун 7.

ССРЭ-НИНГ ААР УЛЕТПУР БУДУРУЛГЕЛЕРИНИН ТУДУУНУН МИНИСТЕРСТВОЗУНУН ОРГАНИЗАЦИЯ БОЛГАШ БУДУРУЛГЕ ЧЕРЛЕРИНИН БУДУРУЛГЕ УЧАСТОКАРЫНЫН МАСТЕРЛЕРИН ССРЭ-НИН ОРДЕННЕРИ БОЛГАШ МЕДАЛЬДАРЫ-БИЛЕ ШАННААР ДУГАЙЫНДА ССРЭ-НИН ДЭЭДИ СӨВЕДИНИН ПРЕЗИДИУМУНУН Ч А Р Л Ы

Планыг даалгаларын болгаш социалистик хүдээлгелерин куусеткениң өң-не бедик көргүзүлгелер чедиң алганы дээш шайнаары болза:

ТЫВА АССР-ДЕН
«Күш-ажылчы шыгалар дээш» медал-биле
Виктор Петрович Булаткин — «Тыва туугу» трестин № 48 тузут эргелелинч мастери.

ССРЭ-НИНГ Дээди Сөвединин Президиумунун Даргазы Н. ПОДГОРНЫЙ.

ССРЭ-НИНГ Дээди Сөвединин Президиумунун Секретары М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль 1975 чылдың августун 7.

ССРЭ-НИНГ КӨДЭЭ ТУДУГ МИНИСТЕРСТВОЗУНУН ОРГАНИЗАЦИЯ БОЛГАШ БУДУРУЛГЕ ЧЕРЛЕРИНИН БУДУРУЛГЕ УЧАСТОКАРЫНЫН МАСТЕРЛЕРИН ССРЭ-НИН ОРДЕННЕРИ БОЛГАШ МЕДАЛЬДАРЫ-БИЛЕ ШАННААР ДУГАЙЫНДА ССРЭ-НИН ДЭЭДИ СӨВЕДИНИН ПРЕЗИДИУМУНУН Ч А Р Л Ы

Планыг даалгаларын болгаш социалистик хүдээлгелерин куусеткениң өң-не бедик көргүзүлгелер чедиң алганы дээш шайнаары болза:

ТЫВА АССР-ДЕН
«Күш-ажылчы шыгалар дээш» медал-биле
Василий Константинович Зуев — «Тыва көдээ туугу» трестин № 585 көжер механизаастаап колонназынч мастери.

ССРЭ-НИНГ Дээди Сөвединин Президиумунун Даргазы Н. ПОДГОРНЫЙ.

ССРЭ-НИНГ Дээди Сөвединин Президиумунун Секретары М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль 1975 чылдың августун 7.

ТЫВА АССР-НИНГ ДЭЭДИ СӨВЕДИНИН ПРЕЗИДИУМУНУН ХҮНДҮЛӨЛ БИЖИИ-БИЛЕ А. Д. МОНГАЛБИНИ ШАННААР ДУГАЙЫНДА ТЫВА АССР-НИНГ ДЭЭДИ СӨВЕДИНИН ПРЕЗИДИУМУНУН Ч А Р Л Ы

Көдээ ажыл-агыйга үр чылдарда үр-түннелдиге ажылдааны дээш база төртүтүгүңден бээр 60 харлааны-биле холбаштыр Тес-Хем районун «Тес-Хем» совхозунун хойжыу Александр Дарыгочев Монгалбинин Тыва АССР-нин Дээди Сөвединин Президиумунун Хүндүлө бижиги-биле шайлаар.

Тыва АССР-нин Дээди Сөвединин Президиумунун Даргазы Б. ДОЛЧАНМАА.

Тыва АССР-нин Дээди Сөвединин Президиумунун Секретары С. КРАСНЫЙ.

Кызыл хоорай, 1975 чылдың август 14.

Кызыл тукут Барын чүк кызыгаар окурутууну И заставанын дайынчылары боттарды дайындай техникалык болгон чөпкөктөрүн терини эки шпиддин алганар. Заставада алгын-алгын националдык оюндар албан эрттери туралар. Олар шу-

КАДЫКШЫЛГА БАРААН БОЛГАН

Москвага, Варшавага, Прагага, Берлинге азы Софияга ренгемге чурууну тирттырып ал турар кичи бурзуу ону эмээрде экидерини ажыглап турары техникалык комплексни социалистик чеди чурттуу шпиддикчи болгон бугурулге коллективтерини кады кылганы билбес-даа бооп чадавас.

Медициналык техникалык чөпкөктөргө конгуч улуу болгон иязы-бур, ичканга-гуштур талазы-биле сайыраңгай-даа чурт чазакан медицина техникалык амгы үгөт бугу кылгандары болууга бугурулге кылып шыдавас апарган. Ону ичээр кылыры бугурулгени калбаа-биле кооперастарына, күш-ажылдын улустар арзынча хуваалдазына үндөйлөткөнгө болууну болур.

Амгы үгөн медицина техникалык тургузарына өсон министрвоалар, ведомстволар 500 ажык эртем-шпиддик институттары, кооперастар, бросолары, үгөтүр бугурулгелери, ЭДЧ-нин кежигүнери чурттарынд калк камгала министроволары болгон эртемдер академиялары

ры кырып турар—деп, СССР-ян Калк камгала министрвоууну медицина техникалык талазы-биле Бугу-завиле эртемшпиддик болгон шенелле институтунун директору Р. И. Утамшева чугаалап турар.

Чоокта чаа, ЭДЧ-нин турар бажыкына чөвүлөт турар бооп эрткен, аяа болза Болгарияны, Венгрияны, ГДР-ни, Польшаны, Румынияны, Чехословакияны болгон Совет Эвиленини талээкчелери экиерттер — медицина аппаратурына ажылдап кылып, белеткен турар эң улуг институттарын болгон бугурулгелерин эртемшпиддик, специалистер, удуруткучулары-биле, база ол чурттарынд калк камгала министрвоаларын болгон эртемдер академияларынын талээкчелери-биле кады ЭДЧ-ни кежигүнери чурттарында медицина техникалык 1976—1980 чылдарда кыжурларын талазы-биле хой талыгы интергация хемчелеринин планын илавлалды-биле чурталыкты көргөнгөр.

Ол павнда амгы үгөн медицина техникалык бугу-ни чугула алдырары — 500 хире улуг темалар хаара туттуган.

Медицина техникалык талазы-биле ол темаларда кырып болук аппаратары дээш чеди чурттуу кайзы харымсалгалам болуруну, кым ажылдык күсөлдөкчелери болуруну, оң чөккөк өртө чөккө болурун дээш чөккөк айтырларын шпиддикчелер ужурултурган. Эксперттер ажыктын, ажык чөк чурттерини денелел көргөн, шпиддикчи үгөтүн апарган. Ону ичээр кылырда, чурт бугурунун хергелени болгон чачылдары, оң калк камгала талазы-биле негелелерин, эртемшпиддик талазы-биле аргаларын, акча болгон күш-ажыл талазынын айтырларын, оң экономика талазы-биле канды ажыктын, чү-бир аппарат талазы-биле шпиддикчелерини шпиддикчелер барымдалаап көрүп турган.

Чөвүлөт хураалды үгөнде Венгр Улус Республикасынын талээкчелери, «Медикор» каткымышыкыны кол директору доктор И.

Мартон-биле беселаланган бол. Ол болза медицина техникалык талазы-биле эң дуржулгалык болгон билингил специалистерини бирээни кичи, «Медикорда» болууну эртемшпиддик институту, элөөн кам амгы үгөн заводтары бар.

— Хүдөө алдында шпиддикчи чурт боттардырар — деп. И. Мартон чугаалаган. — Ол болза эң дээр специалистерини кежигүнерини толугайы айтырларга каткымын, оң-биле кады бистин чурттарынын аралдык ажылдап кылыры болгон бугурулге арнаа бээр. Ажылдын организастыг талазы онза нарны бооп турар, — чүд дээр ЭДЧ чурттарынын медицина техникалык тургузарына он-он муң кыжык кырып турар, олар эң-не кым-буру албан чөвүлөткөндө, бугурулгелерде болгон веломстволарда ажылдап туралар. Ичээрга аппараттарларын чөвүлөткөндө бугурулге делегелерин эң дээр медициналык персоналды денелелге белеткен турар ужурултур. Ол кире улу хемчелерде ажыл моон мурунча турбай...

Чеди чурттуу ишти кежигүнери ажылдап кылырына хуваалдык боттардыр болгон кыска хуууса шпиддик эң чаа медицина аппаратураларын тургузар арнаа берген. Чижээ, аяа «СМ-23» дээр кардиоинтер хамааржыр, ону совет болгон венгр специалистер ажылдап кылыр, ону бар араан кыжыкчелерини судалык калкызын автоматтыг дөмчөлөгүч аягылар.

ССР-ян болгон ГДР-ни эртем-шпиддик организастарын хой каналдык биохимиялык анализатору ажылдап кылыры доосуру турар, ол болза хан анализатору болгон биохимиялык оксе-да шпиддикчелерини автоматтап арнаа бээр. Ол чурттарынын специалистер калр үгөн диагностика төвүн тургузуп турар. Ол болза азыг кежигүнери организастын иязы-буру талазыны бугу талазы-биле шпиддикчелери, оларын электроник машинаны аркын-биле дептер көргөн, чурттык шпиддикчелер калкты азарт-биле араланын илавлалды-биле тип аларлар. Аркадий БОГАРАЗ, (ПМА).

Атеизм темазынга
ЧОГААЛДА КАНЧААР
КӨРГÜСКЕНИЛ

Чон ортузунга атеисттик кыжыкчыларынга удуру пропаладына доктаамал чоруларынга удуру ужуру-дуурайт. Шажын-чуураге ша-шаадак тура бугурулге чонгуч бойдурун болушкунары канчаар болуу бээрин билбесинде, хоорун даап болашкыннарды тымылган болгай. Бистин чогаалдарына боттарынын чогаалдарын атеисттик кыжыкчелерге улугандык турарынын чижектери хыб-биле кырып болур.

Чечен чогаалды школага өөренир программада атеисттик темага хамаарышкан чогаалдарын база кырып турар. О. Саган-оол «Аржаан» (7 кл., 1966 ч.), С. Суруу-оол «Озалааш хем» (7 кл.), «Дагыт таныжылга» (6 кл., 1955 ч.) дээш оон-баз өскө чогаалдарын кырып болур.

Совет Тыванын чаа кыжыкчыларын медиерелине чагаай өскөрдөгү үгөтүлө чогаалдарды сонуурган номчуру бис. С. Суруу-оолду «Дагыт таныжылга» деп чечен чогаалын кыска-биле сайтырып кырып. Бичи Болат-оол Чарык-Хам дээринин хөкчөни, оон өөнү бугу ажылын ол кылыр, хамга аажок бугурун, аяа бердиге чораян. Оолду кылырда чүвөни чок хамын кыжыкчелер, таразын соктаар, сулаар, папаштар, аяй-хураганын бөкөр хөкчөр.

Алымынча эресп бугуруту оол Чарык-Хамнын аалында элөөн үч төлөктөп келген, «аза-чөкөр-биле» улусту хамын канчаар мөгөзлөрүн эскерип биле берген. Ол дугайнда ажык-биле чүдүкчү чугаалап-тир-лаа апарган. Оон уламийден хем оолду сымалыккан.

Талгыт-ла 20 чыл эртенде Болат-оол эрги өнүгүү Маадыр-

оол-биле ужуражыр. Өвүп келген, күрөнгө харымсалгалык ажылын кылып турар апарган «идуктерини катал ужуражылгалаан тыза араатарын ажы-талуу Срет эртерчаргынын ачымында бугурулге аас-кежикти апарганын догуу хомчөүчү сонуурган номчуру».

Сөөлү үгөн чогаалдарда атеисттик темаларга бижиткенген эгелер, чечен чугаалар, тоожулар, очерктер хөй. Оларын чижегине хөйге бладжыр «Дагыда калкыкты» автору Салчак Тамбанов «Бичи дургун» (1974 ч.), Виктор Саган-оолду «Кызыл дуулам-чыл» (1975 ч.) деп номулда «Шандакы шажын чугаал», № 35 «Улуг-Хем» альма-матха Чүдүм Чатпы «Кыргыз-авамыс апарызы» болгон өскө-даа чогаалдар хамааржыр.

«Бичи дургунда» Бичи Саадак лама, хамаарга өөренирге ажыктыг чүвө үмөстөр деп билген, дургунан чана берген. «Шандакы шажын чугаалында» хүрээ өөренир апташ-көкчөл бичи оолду апташ-суксал, самдар өткө хонуп, доңуп-доңап, ламаларын дуган иштөөдө бурганга салып турар аяш-чөмн, дуган ээлин оорлап чып амыдырап туралар. Оолдар эң сөөлдөкчел миңдык түшөлдө үндүргөнгөр.

«Бурганнар индик-ла конгуч мерген күчүтөнер чүвө болза, бис дуганче чажыды-биле кырып оорлап туруузда, бистин чүтө көрбөс деп! Ламалар бичи-диг-ла конгуч мерген, бугуру билер төлөгчелер болза, Дүлөй-Шонба болу лама кыжы турган, өөнгө богу чымырла-ла куралды дигурун алган чоруп туруузда чүтө илелетилер берген удуру чылдар

деп!

Анаа-ла хүрээде чыгып алган хаа бурганыны, тынгил ном судулары-биле чон караа мөгөсөл, аяш-чөм тулуупан, арага-лары ичкн семирин чылдар чүвөлөрдү дээрин оолдар илаалтын-биле билгенер.

Оң-биле кады кыжыкчелерини медиерелине эргини артыкчылкынары артыртып алыскаар чамдык хөкчөргө удуру демисола көргүскен чогаалдар база хөй үндүзүн. Оларга Монгуш Кожелдейич — «Эремаа» (1974 ч.), Хертек Серезин — «Күдээ» № 35 «Улуг-Хемде», Ю. Кювэгештин — «Кудээ» (коо маадыр Хечей) дээш өскө-даа авторларын алап болур. Бо чогаалдарын мадырларын эргини артыкчылкынарына удуру демисола чоруткан, боттарынын соругаларын чедип апар турар.

Тыва чонун шажынга удуру демисел ишадга бээр күш-телип эгелөөн. Благыга чаа бижикти чөп-чөлдө массалык-биле өөренир эгелөөн соонда шажынга удуру ырлар база тымылган.

Төвүт бижик биске хамаан Дөңгүр лама номнал чорууну.

Шажыны, ламаларын, хамынын хоралыг чоруун өткүч чидик сойгаланы улусту тоолары, үдөгөр домкытары болгон чечен остер хөй. Чечен остер:

Булуутан кортпа,
Бурганга тейлесе.
Чонну коммунисттик моральга кыжыкчелер амгы үгөт эң чугула айтырып, бичиынга кыжыкчелерин аяш-чөмн, угаан-медерелинде эргини артыкчылкынары улуг остөткү күжү-биле арылганы улуг ужуру-дуурайт.

С. САРЫГ,
Улуг-Хем район. башкы.

СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ

ПАМИРНИН ЭДЕКТЕРИНДЕ

Памирнин Ленин аттыг бедикчеге (шпиддик) болгон өскө-даа бедикчеге үнери-биле делегейин он чуртуунда 120 алыныштер чөдө берген.

Амгы үгөдө Памирде элөөн каш майгын хоорайжыгаштар бар Олар үнери берге Коммунизм, Революция болгон Карл Маркс аттыг бедикчеге эртемшпиддик турар. Лагерлерин эңне улуу — «Памир-75» альпинадын баазы далай делелденген 7.134 метр бедикте туруу турар Ленин аттыг бедиктин элөөн лагерь болур.

СССР-де, Герман Демократия Республикасы, Болгария, Польшаны, Американы Каттышан Штаттарын, Германиянын Федеративтик Республикасында,

А. МЕТРЕВЕЛИНИН
ТИИЛЕЛГЕЗИ

ВЕНА. Тбилиси чурттуг Аляксандр Метревелде теннис талазы-биле Европа чемпиону атты бөдүнгө эгидип алган.

Дөрт чурттык шак үргүлчүлүн түндөк оюнга Венгриянын төлөөн Балаша Тарошнян чыккан. Бистин чемпионугуз эрт-

Шилиндектерини
бөлүү
немешкен

ВИЛЬНЮС. Шыдыра талазы-биле делегей чемпионудын элөөн маргылаадыла мурап турган грессмейстерлер Е. Васюков биле М. Тейманов боттарынын сонгаарладын алган турган салгыларын төндүр ойнаш. В. Савон биле Б. Гулькога чедип келгенер, Оларнын кайзы-лаа шүдөлдө маргылаадын үштүң бөр кезини доошун, 5 санда 3,5 саны алганар.

Соңгаарлаттыган салгыларын ойнаан грессмейстер В. Савон элөөн чедипшөнгө ойнаан. Ол соңгаарлаттыган салмын ойнаагы дугун берген О. Романшнине 1 саны ап, Л. Альбург биле хаймыншкан. Б. Гулько Э. Гуфельдини уткан. Ю. Балашов О. Романшнени, В. Цешковский оларнын-биле хаймыншкан.

(СЭТА).

Европа чемпионнары

Югославияны Загреб хоорайга стол теннисин талазы-биле Европанын бирги чери дээш аякылар ортузунга бөдүлү эрткен маргылаада совет команданын амгы мастерлер беш алды, ияй мөгөтү, үш хүлдер медалым чалаал алган Уругралдан алды медалым Свердловск чурттуг Татьяна Ферман Бельгияны спортчу-

Рекордту катаптаан

«Динамо» спорт шпиддикчи республикалар аралында чык атлетика маргылаадым Лылова болгон. Кистен барган 20 харык студент Надежда Осолков чөвүн бедия халкырынга тергилдик. Ол 1 метр 87 сантиметр бедикте халааш.

Надежда Украинанын рекордун катаптаан. Бо болза чурттуг сезонда эң эки көрүзү болур.

(СЭТА).

Нөдөө спортчулар маргылаады

Улуг-Хемде «Улуг-Хем» сохотун Хайыракан салгырынга волейбол болгон тыза хүренке районун көзө спортчуларын маргылаады болуу эрткен.

Волейбол ойнаарынга тос команда киргенде, аяа Чоуду-ла бар.

Ю. И. Балаклеевский Вадимостоктан, Архангельскийде, Ама-Атадан, Киевтен болгон чурттуг өскө-даа хоорайларын чачаалар көзү турар. Оң үштөрүнүн коллекцияны элөөн каш делегейлерини дипломнары-биле шапалгаан.

В. ЕЛЬМАКОВ,
СЭТА-нын көрр.
Новосибирск.

БАЖЫН ЗООПАРЫГЫ

Боржоми курорт хоорайны Бокжикава кудумчуунда 47 дугаарыг бажынын хөржинчеге кирип чорда-ла хөй зөвөри динвалар. Ол дээрге, хыт өвөс, Курлик аттыг сөзөн харык поугай-дыр.

Бурлик болза курорт эргеленин аяшкыдыктын, дириг аматанарын болгон куштарыны улуг өнүгүү Яков Сагалышвилини «бөжык» зоопарыгынын бир чуртталкымы-дыр. Кара кунтар, чараа чөкчөк, фазаннар, япон дагалар, алдын-доостар болгон өскө-даа дириг аматанар бо бажынга агын-агын үгөлдө тыттын келгенер.

Өт-бүдөөнин кежигүнерини база дириг аматанарга ынак кылдыр ол кижиктенген.

Д. ИНДИЯ,
СЭТА-нын көрр.
Боржоми хоорай.

Мелебиденге

АВГУСТ 15-ТЕ	МОСКВАДАН	малым делегей фестивалы	Испания. Өңдүт.
9.30—Дамчылыктар программасы	9.35—«Хөм мич» клубтун шпиддикчи дээш аякык футболистерини Бугу-завиле маргылаадын амгы кыжыкчыны. Өңдүт.	10.00—«Улугларга фильм»	10.35—«Орус чугула»
10.35—«Орус чугула»	11.20—«Чалым кызы, сейээр»	11.50—Медальер фильм	12.00—Уругларга фильм
11.20—«Чалым кызы, сейээр»	11.50—Медальер фильм	12.00—Уругларга фильм	13.20—«Эртенде» — сөсө Социалистик Күш-ажылдык Шилдигер академик Н. В. Шандык чугаалы
11.50—Медальер фильм	12.00—Уругларга фильм	13.20—«Эртенде» — сөсө Социалистик Күш-ажылдык Шилдигер академик Н. В. Шандык чугаалы	13.35—Ураа чүдө мастерлерини көшөрүн
12.00—Уругларга фильм	13.20—«Эртенде» — сөсө Социалистик Күш-ажылдык Шилдигер академик Н. В. Шандык чугаалы	13.35—Ураа чүдө мастерлерини көшөрүн	14.15—«БМ» маадырлыг чоруктуу оруу. 2-ти дамчыдыла. Өңдүт.
13.20—«Эртенде» — сөсө Социалистик Күш-ажылдык Шилдигер академик Н. В. Шандык чугаалы	13.35—Ураа чүдө мастерлерини көшөрүн	14.15—«БМ» маадырлыг чоруктуу оруу. 2-ти дамчыдыла. Өңдүт.	14.45—Хөй сериялыг урап-чөкчөк телефильмин баштайгы көрүтүр. «Миланияны» сериалымын 3-ку серия. Өңдүт.
14.15—«БМ» маадырлыг чоруктуу оруу. 2-ти дамчыдыла. Өңдүт.	14.45—Хөй сериялыг урап-чөкчөк телефильмин баштайгы көрүтүр. «Миланияны» сериалымын 3-ку серия. Өңдүт.	15.50—Оперетта эртертерини кежикчи. Өңдүт.	16.50—Документалдык фильм
14.45—Хөй сериялыг урап-чөкчөк телефильмин баштайгы көрүтүр. «Миланияны» сериалымын 3-ку серия. Өңдүт.	15.50—Оперетта эртертерини кежикчи. Өңдүт.	16.50—Документалдык фильм	17.00—«Челюзын» телепрограм
15.50—Оперетта эртертерини кежикчи. Өңдүт.	16.50—Документалдык фильм	17.00—«Челюзын» телепрограм	
16.50—Документалдык фильм	17.00—«Челюзын» телепрограм		

Кинотеатрларда

АВГУСТ 15-ТЕ	«НАПЫРАЛ» (1-ти, 2-ти сериялары)	«СОКОЛОВО» (1-ти, 2-ти сериялары)	«ПИОНЕР»	«ДИНАМО» (1-ти, 2-ти сериялары)	«НАПЫРАЛ» (1-ти, 2-ти сериялары)	«СОКОЛОВО» (1-ти, 2-ти сериялары)	«ПИОНЕР»	«ДИНАМО» (1-ти, 2-ти сериялары)
9.30, 12.20, 15.10, 18.00, 20.50 шактарда	9.15, 13.30, 15.15	9.30, 12.20, 15.10, 18.00, 20.50 шактарда	9.15, 13.30, 15.15	9.30, 12.20, 15.10, 18.00, 20.50 шактарда	9.30, 12.20, 15.10, 18.00, 20.50 шактарда	9.30, 12.20, 15.10, 18.00, 20.50 шактарда	9.15, 13.30, 15.15	9.30, 12.20, 15.10, 18.00, 20.50 шактарда

Пединститут студентилеринге

Физмат факультетинин 3-ку курсунун, физфактин — 1, 2, 3 курстарын болгон бирги бөлүгүн 4-ку курсунун, био-хемфактин 1, 2, 3 курстарын, нефтякын бирги курстарын студенттерге 1975 чылдын августун 20-нин эртенде, 10 шакта институтка иянал-ла келген турарын Кызмалдык педагогика институту чарап тур.

Артак студенттер сентябрь 1-де эртенниң 10 шакта келген турар.

Адаиелерге

Август 16-да болгон 23-тө эртенниң 10 шактан эгелер Октябрьска кудумчуунга Кызыл-садым ШКОЛАЧЫЛАРГА УЛУГ БАЗААРНЫ чорулар.

Базарга оолдарга, уругларга школачы формаларын, манкитерин, өөреникчелер галантерезымы, кызылар өскө-ла хөй барандарын салар.

Школачылар базарыга келеринге болгон чаа өөреникчелер чыгырга чөвүр барандарын салым аларынча чаладымыс.

Көдөө ажыл-агый техникумунун сургуулдарына

Тыванын көдөө ажыл-агый ы 1975 чылдын августун 20-гектикумунун агрономия, бухгалтерия, механизация болгон ветеринария салгыларын үштү курстарын сургуула-

ЧАРЛАДДАР

Кызмалдык автоурук техникуму дараазында тускай эртемгерге көзөкчү салгырга өөреникчелер хузаап ап турар.

1. Устур болгон хамааты тулу.

2. Автообильдерини техникти хандырдыламы болгон септелген.

Шылгадалары 1975 чылдын август 20-дөс 25-ке чедип чорулар.

ӨРЕЛЕРНИ ЭГИТТЕРЕР

Ылереттинген болза, Көк-оол Сувактын каларган малык мурунда ай санында санап турда инектерини саны дуулап турала-ла, оуну өткөткө инек бригадари Виктор Күзөк чөткө кылыр демгелеп турган кылдыр. Бир эресп дуулаан малды ой-шанаан ийереткен болза, сохот улуг түнтүч когаралга тазарышпас турган.

Чедирген когаралды төлөткөр талазы-биле колхоз, совхозтарда аяа чедип боттуг хемчелер амгыдай турар. «Тес-Хем» совхозтун мал өрө-сөөлү 175044 рубль чедип турда-

СОУУРГАКТАРГА
БУЛУҢ

ПЕЛИКАН — БАЛЫКЧЫЛАРЫН ДУЗАЛАКЧЫЗЫ

Сваропольска Океаненин суну суунага Көк-оол Сувак дээрини харымсалга чогуунда 43 баш улуг-биче назым болза маалды не чок чидирип, сохотка 10534 рубль когаралды чедирген дугайында кеземге хөрөөн көргөн. Баштайгы ислетелени болгон судуң баймсаалга чорудулгаларында олчалык болур.

Ол пеликан — бригадирин эрги өнүгүү. Чүү үнү, өспөндө, узанын аңдары берген, суг араатаны — кырага ол таварышкан, хөй чөткө балыктаган чыткан. Ичкан И. Ботагов таваржы берген, чаш делканын камгалап алган. Ону ажаал, акыртан алган, Воляк деп алап алган. Улавай кышту хостуг ужулуп,

саламн удурун турар апарган. Ичкан оон балыктыг чөлдөр хайгаарп тывары өскөрткөнгөн. Бир катап өвүп келген пеликанын чагары-биле ужуп барчораян өөр пеликандарга каткымын ооралдыккан. Иччала-ла Воляк дөдөр эеп келген. Катап-ла бөдүнү хайгаарачы хүдөөгө чедип күсөткөн, балыкчы хемелерини элдери ужуу, балыктыг чөлдөрини айтып берип чоруур.

Н. СТАЖИНИ,
СЭТА-нын көрр.

ДЕЛЕГЕИНИН БУГУ
КУРУГ
ХОВУЛАРЫНДАН
ССРЭ-нин Эртемдер акаде-

Соңгаарлаттыган салгыларын ойнаан грессмейстер

В. Савон элөөн чедипшөнгө ойнаан. Ол соңгаарлаттыган салмын ойнаагы дугун берген О. Романшнине 1 саны ап, Л. Альбург биле хаймыншкан. Б. Гулько Э. Гуфельдини уткан. Ю. Балашов О. Романшнени, В. Цешковский оларнын-биле хаймыншкан.

(СЭТА).

Улуг-Хемде «Улуг-Хем» сохотун Хайыракан салгырынга волейбол болгон тыза хүренке районун көзө спортчуларын маргылаады болуу эрткен.

Волейбол ойнаарынга тос команда киргенде, аяа Чоуду-ла бар.

Ю. И. Балаклеевский Вадимостоктан, Архангельскийде, Ама-Атадан, Киевтен болгон чурттуг өскө-даа хоорайларын чачаалар көзү турар. Оң үштөрүнүн коллекцияны элөөн каш делегейлерини дипломнары-биле шапалгаан.

В. ЕЛЬМАКОВ,
СЭТА-нын көрр.
Новосибирск.

Боржоми курорт хоорайны Бокжикава кудумчуунда 47 дугаарыг бажынын хөржинчеге кирип чорда-ла хөй зөвөри динвалар. Ол дээрге,

хыт өвөс, Курлик аттыг сөзөн харык поугай-дыр. Бурлик болза курорт эргеленин аяшкыдыктын, дириг аматанарын болгон куштарыны улуг өнүгүү Яков Сагалышвилини «бөжык» зоопарыгынын бир чуртталкымы-дыр. Кара кунтар, чараа чөкчөк, фазаннар, япон дагалар, алдын-доостар болгон өскө-даа дириг аматанар бо бажынга агын-агын үгөлдө тыттын келгенер.

Өт-бүдөөнин кежигүнерини база дириг аматанарга ынак кылдыр ол кижиктенген.

Д. ИНДИЯ,
СЭТА-нын көрр.
Боржоми хоорай.